

3.1 Įdomiausi matavimo vienetai istorijoje

1. Paklauskite teksto įrašo.

! 2. Papasakokite, apie ką šis tekstas.

3. Perskaitykite tekstą, aptarkite paryškintus ir visus kitus jums nežinomus žodžius.

Žodynas

tūris pagrįsti

etalonas Parnidis

kūbitas

alkūnė

mātas

jārdas

cólis

ĮDOMIAUSI MATAVIMO VIENETAI ISTORIJOJE

Manoma, jog nuo tada, kai pradėjo mąstyti, žmogus pradėjo ir viską matuoti – laiką, kelią, **tūrį**, greitį. Ne veltui nuo seno žinomi tokie pasakymai kaip „mažas kaip pipiras“, „lengvas kaip plunksna“, „sunkus kaip akmuo“ – jie suteikia tam tikros informacijos.

Turbūt retai susimąstome, kada ir kaip žmonės pradėjo iš tikrųjų viską matuoti. Manoma, kad vienas pirmųjų ilgio **etalonų** yra **kūbitas** (lietuviškai dar vadinamas uolektis). Šis etalonas buvo sukurtas senovės Egipte ir atitiko atstumą nuo **alkūnės** iki ištiestų rankos pirštų galo. Kadangi visų mūsų rankos yra skirtingos, kūbitas atitiko tuo metu valdžiusio faraono rankos atstumą.

Apskritai, senovėje įprastinių **matų** pagrindas buvo pats žmogus ir jo kūno dalys, su kasdiene veikla susiję veiksmai. Kūbitas yra vienas ilgiausiai naudotų ilgio matavimo vienetų, žinių apie jo vartojimą randama iki pat XX amžiaus.

XII amžiuje atsiranda jau mums žinomi matavimo vienetai – karalius Henrikas I įvedė pagrindinį ilgio vienetą **jardą**. Tiesa, jis nebuvo apibrėžiamas mums įprasta logika, o suprantamas kaip „atstumas nuo karaliaus nosies iki ištiestos rankos didžiojo piršto“, apytikslė jo vertė – 0,91 m. Anglijoje apibrėžtas ir **colis** – „trijų grūdų, paimtų iš miežio varpos vidurio, ilgių suma“.

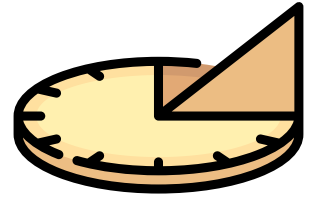
„Be matavimų, ypač laiko ir atstumo, grįžtume į pirmykščių žmonių laikus. Be laiko matavimo technologijų, neturėtume jokių komunikacijų (interneto, mobilaus ryšio), negalėtume nieko nusipirkti parduotuvėje. Tuo tarpu pastatai ir visos mūsų kasdienės technologijos **pagrįstos** tiksliais atstumo matavimais (gamybos metu)“, – primena Benas Gabrielis Urbonavičius.

Pirmieji žmonijos istorijoje laiko matavimo prietaisai yra saulės laikrodžiai, naudoti dar prieš 4000 metų. Lietuvoje iki šių dienų išlikę seniausi saulės laikrodžiai yra Kretingos vienuolyne (apie 1610 m.), Šiauliuose ant bažnyčios sienos (1625 m.). Greičiausiai daugeliui puikiai pažįstamas **Parnidžio** kopos saulės laikrodis Nidoje, o štai didžiausias (80 kv. m) vertikalusis saulės laikrodis Lietuvoje puošia KTU studentų miestelį.

3.1 Įdomiausi matavimo vienetai istorijoje

4. Atsakykite į klausimus ir padiskutuokite.

1. Ką reiškia posakiai: „mažas kaip pipiras“, „lengvas kaip plunksna“, „sunkus kaip akmuo“?
2. Kur buvo sukurtas ilgio matavimo vienetas „kubitas“?
3. Kokį atstumą atitiko „kubitas“?
4. Kas senovėje buvo įprastinių matavimo vienetų pagrindas?
5. Kas įvedė pagrindinį ilgio vienetą – jardą?
6. Kaip senovėje buvo suprantamas jardas?
7. Kaip Anglijoje buvo apibrėžtas colis?
8. Kokie yra pirmieji laiko matavimo prietaisai?
9. Prieš kiek metų buvo naudojami saulės laikrodžiai?
- ! 10. Kur Lietuvoje yra išlikę seniausi saulės laikrodžiai?

**Papildomas užduotis
rasite logopedinėse
pratybose (Sveriame
ir matuojame
3.2 ir 3.3).**

5. Baikite sakinius.

Kubitas atitiko atstumą nuo...

Jardas buvo suprantamas kaip atstumas nuo...

Colis buvo suprantamas kaip...

6. Dirbdami porose išmatuokite, kokio ilgio galėjo būti kiekvienas penktoje užduotyje minimas matavimo vienetas.

Kubitas – _____

Jardas – _____

Colis – _____

7. Aptarkite, kuo panašūs ir kuo skiriasi šie saulės laikrodžiai.

3.1 Įdomiausi matavimo vienetai istorijoje

